№ 24

Jnyana Bodhini
(15 Leaves)

ॐ अस्य श्री ज्वरमंत्रस्य वेदव्यास ऋषिः अनुष्टुप् छंदः ज्वरो देवता ज्वरापमार्जने विनियोगः मंत्रः ॥ त्रिपाद् स्मर हरणस्त्रि शिरा रक्त लोचनः ॥ समेप्रीतः करवद्दास्य वमियपतिर्ज्वरः इति अथापरो मंत्रः ॐ अस्य श्री ज्वरमंत्रस्य वेदव्यास ऋषिः । त्रिष्टुप् छंदः । अनिरुध प्रद्युम्न संकर्षण वासुदेवा देवताः ज्वरापमार्जने विनियोगः । आद्यंतवंतः कवयः पुराणाः सूक्ष्मात्रवंतोह्यनुशासितारः ॥ सर्वज्वरान् प्रणुतवानिरुध प्रद्युम्न संकर्षण वासुदेवाः ॥ इति

THE LIBRARY OF THE HOMEOPATHIC BRANCH OF THE STATE

धातुपुष्टिनोउपाय
ॐ कजकरो ॥ एस
केसर ॥ वेनिजी ॥ णि
लवंग ॥ घणीवाटवी
लायफला ॥ जुगटेचा
जात्रिजी ॥ लवीएसर्व
सालमा ॥ नेषानभारेमा
धोजीघुसली छोजेजी
पीपर ॥ नांखिनेसारिषे
खोरासाणी ॥ अनमो
सुवु ॥ ॐकीएपाछ
रोमेघुस्तकी ॥ पश्यभार
ॐसर्वजणजो ॐकेकी
रूपश्यारूपश्यभार

रसमानवाली कुलीवरालता

श्र॰ हा॰ बो॰ ॐनमः सच्चिदानंदाय॥सच्चिदानंदरूपाय सर्वधीवृत्तिसाक्षिणे नमोवेदांतवेद्यायब्रह्मणे
नंतरूपिणे १ यद्ज्ञानादिदंजातियद्ज्ञानाद्विनिवर्त्तते नमस्तस्मैसच्चिदानंदरूपिणेपरमात्मने
२ अथाध्यात्मविद्योपदेशविधिंआरभामहे तत्रोभिःश्लीलपापानांशांतानांवीतरागिणाम्
मुमुक्षूणामपेक्ष्योयमात्मबोधोविधीयते ३ अनात्मन्यहंदेहादावात्मबुद्धिरविद्या देहिनाम् सा
विद्यातत्कृतोबंधस्तन्नाशोमोक्षउच्यते ४ अनादिसांतनैसर्गिकोध्यासोमिथ्याप्रत्ययरूपःस
र्वजीवप्रत्यक्षोस्मानर्थहेतोःप्रहरणायाकृत्स्नात्मैकत्वज्ञानंशिष्यःश्रीगुरूंपरिपृच्छतिनोभ
गवन्सश्रुत्यात्माकीदृशस्तच्छृणुसच्चिदानंदाद्वितीयमखंडमच्यवनमजमक्रियंकूटस्थानंतस्वरू
पंज्योतिःस्वप्रकाशंब्रह्मयत्तत्सश्रुत्यात्मानोभगवन्तर्हीहास्मिन्संसारेसंसृतिःकस्यतस्यैव
वा स्वाभाविकीवानैमित्तिकीयदिवास्वाभाविकीतर्हिअवर्जनीयत्वान्नममोक्षाश्चानास्तिनहि
वस्तुनैमित्तिकीतर्हिकिंनिमित्तंतन्नावधानमतिःश्रुणुस्वाप्रयास्वविषयास्वानुभवगम्या
स्वनास्याःवस्तुश्रुनिर्वाच्याःविद्यास्तिसातदाश्रयत्वस्वविषयत्ववलेनविस्मदानंताद्वितो

यस्वभावमावृणोतियथागर्भागारांधकारेणश्रुगरगर्भमाछाद्यमिवतथाविद्रूपंकूटस्थमा
त्मानंस्वस्वरूपमाछाद्यमिवश्रहंब्रह्मनमनुष्योहमितिविक्षिपतितताश्रात्मनिदेहादावा ना
त्मत्वेनाभिमन्यमानोप्राप्तानाप्तव्यपुरुषार्थःप्राप्तानाप्तव्यानर्थान्विद्यापरिकल्पितैरेवसाधनैरि
ष्टप्राप्तिमनिष्टनिवृत्तिंहिश्राकांक्षमाणःसन्लौकिकवैदिकस्वाभाविकानुष्ठितैरपिविषय
स्करवार्थपरमपुरुषार्थंमोक्षाकांक्षामजमानोजात्वन्मकरादिभिरिवरागद्वेषादिभिरित
स्ततश्राकृष्यमाणःसरनरतिर्यगादिश्वनेदभिन्नासुनानायोनिषुपरिवर्त्तमानोमोहेनमुह्य
मानःसंसरतितथाचश्रुतिःनतंविदाथयइमाजजानान्यद्युष्माकमंतरंबभूवनीहारेणप्रावृता
जल्प्याश्वासुतृपउक्थशासश्चरंतिस्तुतिरपितथाचगीतायांपुरुषःप्रकृतिस्थोहिभुंक्तेप्रकृ
तिजान्गुणान्कारणंगुणसंगोस्यसदसद्योनिजन्मसु॥स्वामिन्युष्मच्चनमसमंजसमिदंना
तिकथमित्यंकूटस्थचिद्घनैकरसस्यात्मनःशशविषाणसदृशीश्रविद्यातत्स्यावरणविक्षेप
रूपंकथंसंभावतेयथागगनारविंदमसत्तत्सरनिर्वकुतोसंभावनीयत्वात्श्रसंभावनी
यामायासाधुसाधुश्रुरेश्रात्मा॰विवेकमात्रसिध्यंनोभगवन्यद्भ्रममात्रसिध्यंतत्किंससंय

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

थारंड्ज्ञाजंपन्नपतिन्नन॰ व्याघ्रन्नजोरगादिसंसतयानप्रतिबातिकिंरंड्ज्ञाजन्नमनिवृत्तौरज्जुरे
वसर्पोनान्यत्किंचिदपित्तथात्माविवेकन्नमनिवृत्तौतदनंतरंसर्वंमिथ्येतिज्ञायतेरंडतुसर्वेषा
मतुभवसिधंनोभगवन्तत्तूस्पभ्रमस्यनिवृत्तिः कथंतच्छृणु॰ अकस्मात्नकथंचित्सुएपवज्ञा
त्वेदोदितेनईश्वरार्थेकर्मानुष्ठानेनापगतरागादिमलोनिसादिदूरंनेननिसानिसवस्तु
विवेकः इहामुत्रार्थफलभोगविरागः वेदांतवेद्यप्रतीयमानंब्रह्मात्मभावंबुभुत्सुरात्मानं
ज्ञातुमिछतिज्ञानादेवतुकेवलंनाप्यतेऽयेनमुच्यतेरतिश्रुतेः ज्ञानंतुश्रवणमननिदध्या
सनमंतरेणनसंभवतितथाचश्रुतिः॰ आत्मावारेद्रष्टव्यः श्रोतव्योमंतव्योनिदध्यासितव्यः
संपदार्थविवेकायसंन्यासः सर्वकर्मणाम् श्रुत्यादिधीयतेयस्मात्नथापतितोऽनवेतूतस्मा
देदाचार्येभ्योब्रह्मात्मज्ञानप्राप्तिः कथमाचार्येभ्योविद्योवास्यात् यद्यद्योनब्रह्मात्मैकत्व
ज्ञानमुपदेष्टुंनशक्नुयात् अथविद्वस्तदाब्रह्मात्मज्ञानेनब्रह्मैवभावतितोज्ञानतत्कार्यदे
हद्वयनिवृत्तेस्तदादेहादिसंबंधाभावात्नविष्यादिन्नासनंह्युपपद्यते अथानवगतब्रह्मा
त्मभावःस्यात्तस्मादेहादिसंबंधोंगीकर्त्तव्योऽनुपेतम॰ यद्यवगतब्रह्मात्मभावःस्यात्त

दाःज्ञानतत्कार्यनिवृत्तेःतस्मादाचार्याधीनंज्ञानमपेक्षतेइतिकृतंबचः॰ अत्रनायंदोषः ज्ञानिनोब्र
ह्मात्मज्ञानेजातेतेनबाधितस्यापिसंचितकर्मणःप्रारब्धफलमबाधितमतएवज्ञानिनस्तत्प्रा
रब्धवेगवन्नात्देहादिप्रतिभासते॰ अथावगतंब्रह्मात्मैक्यज्ञानंसंप्रदायक्रमेणोपदिश्यतेत
स्मादाचार्याधीनंतज्ज्ञानंज्ञानान्मोक्षइतिसिध्यतस्माद्देदोक्तसाधनचतुष्टयसंप
न्नोब्रह्मविदमाचार्यमुपेयसमित्पाणिःश्रोत्रियंब्रह्मनिष्ठंगुरुंतत्त्वज्ञानार्थमभिगछेत्॥ भोभगवन्संसा
रतापत्रयार्कसंतप्तोहंअस्यतापस्यनिवृत्तिंकुरुममेतिविज्ञापितःसन्गुरुरुपदिशतिकथमि
च्छेतवब्रह्मात्मैकत्वभावेज्ञानेजातेसंसारनिवृत्तिर्भविष्यतिइतिनान्यथाभोभगवन्ममब्रह्मा
त्मैकत्वभावनातत्केनभविष्यतितच्छृणु॰ आदौत्वंपदशोधनेनजीवत्वंनिरस्यतिशुद्धोब्र
ह्मभविष्यसितदाब्रह्मात्मैकत्वभावोभवतियथाग्रामादिस्थितंचंदनरूपं॰ अतस्यासंभावनाभ
वसेवनेदंचंदनमितिभ्रमोत्तरंज्ञोयुक्त्याप्रतिबोधयतिकुरुकस्मंधिक्षीतलंचंदनमि

तितथाचश्रुत्यावधारितस्यतत्त्वंबुद्धेमहावाक्यार्थस्यतात्पर्येणरुद्युक्त्याप्रतिबोधयतिचिन्मद्रा
नंदस्वरूपस्त्वंतदासंभावयतिनोचेन्नगवन्साधोधनयुक्तिःकथंइत्थंअरेशिष्यइदंशरीरंदृश्यं
जडमनित्यमंगजंत्वंनभवसिनोचेन्नगवन्दृश्यंजडमनित्यमंगजंकथंइत्थंएतच्छरीरं
स्त्रैःत्रागेतच्छरीरंतवनास्तियतइदंशरीरंत्वंनभवसिएतच्छरीरनाशादूर्ध्वंएतच्छरीरंत
वनास्तियतइदंशरीरंत्वंनभवसिअतोवर्त्तमानेपिइदंशरीरंत्वंनभवसिकिंचममेदमितिश
रीरंभिन्नंप्रतीयतेअतस्त्वत्तःसकाशाद्भिन्नंत्वंदृष्टांतइदंतवदृश्यंशरीरंत्वंनभवसिदृष्टांतेन
प्रतिपादयतियथाहाहुःघटकारुपकाष्ठाद्यतिरिक्तोदाहृतःघटकारुकोस्मिंस्तथादृश्याद्देहाद्दृ
ष्टात्वंप्रतिरिक्तइतिसिध्यंअन्यच्चयतेदिमशरीरभेदमास्थायतदुचितान्भोगान्भुंजा
एवप्रतिबुधोमनुष्यशरीरमात्मानंपन्नपन्नादेवोमनुष्यएवेतिदेवशरीरेबाध्यमानेपि
अहंममास्मरंनबाध्यमानंअतस्त्वंनशरीरादिन्नएवकस्मात्त्वापेमरणादिदृश्यनिष्ठेपि
चयोदंकौमारेनानाक्रीडामनुभवंसोदंस्थविरेमुनिरहंतिस्थितरावंत्वंवदसितदास्थविर

कुमारशरीरदृश्यंतस्मिंव्यवहारस्यत्वंदृष्टाइदंदृश्यंशरीरंत्वंनभवसिदृष्टादृश्यादन्यश्चति्र
सिध्योन्यायोजोकेदृश्यतेघटादिवत्यथाघटाद्ध्योरूपादिमंतश्चक्षुरादिभिःकरणैरु
पलभ्यंतेतथादेहोपिरूपादिमान्चक्षुरादिभिःकरणैरुपलभ्यतेअतइदंशरीरंतवदृश्यं
त्वंदृष्टेतिसिध्यंअपिचजडत्वंघटवद्दृश्यतिपंचीकृतपंचमहाभूतानित्वमेवजानासितानिस्वा
त्मानंजानंतिअतस्तज्जानितानितानित्वंनभवसितदंगोऽवंशरीरमपित्वंनभवसिस्वा
मिन्नतदंगोऽवंमिदंशरीरंकथंइत्थंयत्कृमिमांसास्थिविण्मूत्रतदापःयदोमंतत्तेनोय
मंचरतिसवायुःयऋषिरंतराकाशमितियतस्तानिसर्वाणिभूतान्यस्मिन्शरीरेदृश्यं
तेतानिसूक्ष्माणिअस्थिमांसत्वगादीनिपंचविंशतिगुणानिपंचमहाभूतानितेषांसमू
हएवेदंशरीरंजडंदृश्यंत्वंनभवसिनोचेन्नगवन्स्थूलशरीरेपंचमहाभूतानिपंचीकृता
निक्रियंतेपंचदृश्यंतेतानिकानिपंचविंशतिगुणानिउच्यंतेअस्थिमांसत्वगायुत्वक्रोमा
णिएवंपृथिवीपंचधाभवतिरेतोमूत्रंतथास्वेदोजारक्तंतथैववएवमापःपंचधाभवं

नंएवंवायुःपंचधाभवतिकामःक्रोधस्तथालोभोमोहोमात्सर्यमेवच वियत्संचविधंतेयंदृष्टंदे
हमध्यतस्तथाग्रंथांतरेकव्युदरहृयकंउशिरएवमाकाशंपंचधाभवतिजयंपृथिवीमोद्
उदकंक्रोधोग्निःकामोवायुर्जेनक्ष्माकाशमितिमतांतरेनोभगवन्एकैकभूतंपंचधाकि
मितिचेदुच्यतेपरस्परानुप्रवेशात्संघीकरणंभगवन्कस्मभूतस्मकोवांशःकस्मिन्भूतेषुप्र
विष्टःकास्थितिरुच्यते पंचानिभूतानिद्विसेकंद्विधाविभजतत्रैकमेकमर्धंचतुर्धाविभज
स्वांशंपरित्यजतेषुयोजनेपंचीकरणंएवंपंचीकृतेभ्यउच्यते श्रस्थिमुख्यापृथिवी विचार
बजातकाग्निःपीतवर्णंचमांसमुदकंसद्रवत्वात्स्नायुस्तेजोज्वरेपरीक्षणात्त्वक्वायुः
स्पर्शधर्मत्वात्रोमाकाशंछेदनेदुःखाभावात्रेतोमुख्यमुदकंगर्भेसत्तिःशुक्लवर्णंचमूत्रं
तेजउष्णंगत्वात्स्वेदोवायुःश्रमभ्रसंगत्वात्जाजाकाशंभूधाधोगमनात्रक्तंपृथिवीजो
हितत्वात्सुरधामुख्योग्निःपाकरूपत्वात्तृषावायुःशोषणधर्मत्वात्निद्राकाशंभू

म्यनत्वात्कांतिरुदकंप्रसन्नत्वात्शीतोष्मसंबंधात्रूक्ष्मजोहितत्वेनभवतिश्रतस्मंपृथि
वीजाग्रधर्मत्वात्धावनंमुख्योवायुःसचलत्वात्प्रसारणमाकाशंव्यापकत्वात्उक्रमणंते
जउत्कृष्टव्यापारत्वात्चजनंमुरुकंस्थिरत्वात्द्रवत्वात्संकोचनंपृथिवीजाग्रस्वभाव
त्वात्शिरोवकाशोमुख्याकाशंश्रनाहतनाद्स्थानत्वात्कंठवकाशोवायुर्मुखनासिक
योसंचरणत्वात्हृदयावकाशोग्निःसर्वरोमस्थितित्वात्एवंसमूहात्मकंदृश्यंजडंत्वेन
भवसिनोभगवन्सुखदुःखंजाननकथंशरीरंजडंएतच्छृणुदेहोनजानातिसुखदुःखे
यतोनोतिकोदृश्योजडश्चघटादिकंदापिनजानंतितदंशोपिनजानातिश्रतस्तदंशसं
घातोदेहःकथंजानीयात्श्रपिचदेहःसन्नपिउस्थितंपतितंवानजानातिसुप्तोचौरो
ग्रदेहंछित्वापापहृसानरणानियातिरतियतोदेहोनजानातिश्रतोसंतज्ञोयथाघटोदृश्यो
जडश्चेतितथादेहरतिर्नघटोजानातस्तथैवतिष्ठतिदेहस्तथैवर्धतिश्रतोघटवद्देहोवस्तुन
शक्यतेरतिरष्टेगुरूपदिशतिदृढधिमानितिदेहःकैवल्यंनभवतिदृढधिमत्वमपिचैत

अज्ञा॰बोध्यं नास्येव त्वयाकुत्र दृष्टं केनोक्तं अतोदृष्टांतेनपरिहरतियथात्रणोमयंयत्र निक्षिप्यतेस
५ रात्रिर्वर्धतेकिंचैतत्संभवतिकिंवाघटीयंत्रकूपेउद्धीर्यमाणाम्हर्ध्यमानातीरेकिंचैतत्संभ
वतिकुड्यादिनिर्मात्रामुद्मुद्मुर्निक्षिप्यमाणाम्हर्ध्यमानावेदिकायांकिंचैतत्संभवतिए
वंघ्रतिदिनमन्नरूपेणसमर्प्यमाणोदेहरूपोभूतसंचयःसम्यक्वर्धमानोप्यसंभवउ
एवअतस्त्वंजडोनभवसित्वंचैतन्यमेवअनित्यंदर्शयतिआकाशमवकाशंनवितुमि
छतिपवनोधावनमेवयततेतेजोग्निर्ज्वलितुमेवयततेउदकंद्रवितुंनिगमिषतिपृथि
वीविस्तीर्णाभवितुमिछतिएवंसर्वोपिभूतानिस्वस्वमार्गमभिगंतुमिछंतिअतःशरीर
स्यानित्यतांदर्शयतिजन्मकार्यपरम्पराम्प्राप्तोदेहोमजादसंज्ञासुध
एवरक्तरेतःसंयोगेनमज्जानंनिष्पन्नोदेहःमज्जादसंज्ञासुधएवअतोदूरोधेर्दुशोदे
हस्यनभवसिइतिसिध्यम्नोभगवन्केतेदूरादोषास्तद्यूयंअसुधंअशोचंदुर्गंधिअस्थि
तंस्थूलखंडंदुर्गंधिनिर्लज्जानानारोगयस्तंअध्रुवमामिषंअतोदेहोःस्थूलशरीरंत्वंनभ

५

वसिएतन्नसंभवन्यदिस्थूलंशरीरमहंनभवामिएतावतामकिंज्ञातंहितंसाधुसाधुरेसा
वधानमतिःशृणुयदास्थूलशरीरंत्वंनभवसितदाअनित्यजातिवर्णाश्रमाश्चत्वंनभवसिषडभा
वविकारोपितवनास्तिवंजायतेअस्तिवर्धतेविपरिणमतेअपक्षीयतेविनश्यतिइतिषड्भाव
विकाराःवर्णधर्माश्रमाचारैःशास्त्रयंत्रेणयोजितःनिर्गतोसिजगज्जालसंज्ञरादिवकेसरीइति
वर्णाश्रमौधर्माधर्मावपितवनस्तएववर्णाश्रमाभिमानेनश्रुत्तेर्दासोनवेन्नरः वर्णाश्रमवि
हीनश्चवर्त्तेअतिमूर्खनियतःशास्त्रमाहयावद्देहात्मविज्ञानंबाधतेनप्रमाणतः धामा
एपकर्मशास्त्राणांतावद्देहःअपद्यतेइतिअहंदेहोनभवामिइतियदाज्ञानंजातंतदासर्व
सर्वकर्त्तृत्वमपितवनास्तिनोभगवन्दृश्यंस्थूलशरीरंअहंनभवामित्वदाज्ञयाज्ञासिषंस्थू
लशरीरासंबंधात्वर्णाश्रमकुलगोत्रजातिस्त्रीपुरुषनपुंसकस्थूलकृशत्वदीर्घत्वमगोरा
दिनामरूपषड्भावविकारधर्माधर्माममनसंत्येवतवकृपाकटाक्षनिरीक्षणात्सम्यक्म

ज्ञा॰ बो॰ यात्मातम् अन्यच्च नोभगवन् इंद्रियाणामभावेशरीरचलनाभावात् कालेहंबधिरोन्धमित्या
६ द्यनुभवाच्छ्रोत्रेंद्रियाण्यहंगुरुराहेतिदृष्टंगुरुराहैतन्नभवसिकथमित्यंतच्छ्रुतकार्यमेवनो
भगवन्कस्मात्तस्मिंकार्यमुच्यतेनभःसकाशाच्छोत्रंवाकचर्मिकरणेसमुत्पन्नेवायोःस
काशाद्धि त्वक्पाणिर्हिकरणेसमुत्पन्नेतेजःसकाशात्चक्षुःपादोहिकरणेसमुत्पन्नेअद्भ्यः
सकाशात्रसनोपस्थेहिकरणेसमुत्पन्नेपृथ्वीसकाशात्घ्राणपायूहिकरणेसमुत्पन्ने
पंचांशेनसहमनोजातंपंचानांसाधारणेसात्विकांशकार्यंपंचवृत्तित्वाद्बुद्धिमन
सोरविशेषएवंतदेवविकल्पोतिवाक्श्रोत्रेत्राकाशकार्ये एवंविचारप्राधान्येसतिग्राह्याभिमं
जकत्वात्प्राणोग्राह्योत्तिर्वायुविकारोस्पर्शग्रहणसाधनत्वात्स्पर्शवतए
वहस्तेनोपादानंशकत्वात्चक्षुःपादौतेजोविकारौरूपग्राहकत्वात्प्राणोघ्रत्वं
पादयोरुत्क्रमोप्यत्रप्रमाणंउपस्थनिर्हेचाप्युदककार्ये एवरसग्राहकत्वात्स्निग्धत्वात्प्राणे
नोपस्थआनंदत्वात्घ्राणपायूचपार्थिवौगंधग्राहकत्वात्घ्राणेगंधत्वाच्चपादयोर्विसं

र्गात्मनःसाधारणंपंचानांकार्यंपंचवृत्तित्वाद्बुद्धिमनसोरविशेषःपाचकपाठ
कवत्पंचप्राणवृत्तिर्वायुविकारएवप्राणापानव्यानोदानसमानात्मकत्वेनोपजन्यमा
नत्वात्एवंभूतानिज्ञानितरंत्रायोगेंद्रियाणिज्ञानिनोभगवन्स्वस्वविषयेज्ञानंतिकथ
मिंद्रियाणिज्ञानितच्छृणुकश्चेश्रोत्रमात्मानंनजानातिपरमपिनजानातिस्वस्वविषयं
ग्राह्यंज्ञातुंनशक्नुतेअन्यविषयमपिज्ञातुंनसमर्थंउन्नयथाजनंकिंतुन्नबुद्धिज्ञानकरणसाध
नमिसमर्थंभवतियथाप्रदीपोरूपादिज्ञानसाधनंयथादीपेनरूपादिग्रहणंतथाश्रोत्रे
णान्नबुद्धतिएवमितराणिअपिकरणानिकर्मेंद्रियाणिक्रियासाधनान्येवदर्वीवदंतज
ज्ञानित्वेनभवसिइतिसिध्यंत्वंतुज्ञानमेवनोभगवन्प्राणेसतिदेहश्चेष्टतेइंद्रियाणिचे
ष्टंतेप्राणेगतेदेहश्चेष्टाहीनोभवतिइंद्रियाणिचेतिज्ञानिनंवतिअहमज्ञानाद्भ्रहं
पिपासावानित्यनुभवात्प्राणएवाहंतन्नभवसिकथंउभयंतूच्छृणुन्वैतन्मानाद्वात्
स्मृतौउच्छ्वासनिःश्वासरूपेणवर्त्तमानोप्ययमंतर्बहिश्चरन्नानातिवोरोगद्वेषविप्रा

पहुसभूषणानिगछतिसतिनजानाति॥अतोजडएवप्राणादिर्देहवदव॥पिचएवस्मिन्मर्यकेशनै
यनेस्त्रियंस्वपुरुषेस्थितेसतिकस्त्रिन्नारंआगतस्त्रियासहभूषणानिपरिहृत्यगछतिदृछंनक
र्त्तमितियतोनवारयति॥अतोजडः॥बुधेनजानातिरितिचेन्नसर्वावस्थास्वहंसनिः
श्वासरूपेणास्योपरतिनास्तेवस्थित्वाप्यसौनजानातिकथंदृछंदृशनीकस्मिन्भागेश्वासोव
र्त्ततेइतिदृष्टेपिअस्मिन्भागेहंवर्त्तेइतिमतिवक्तुंनजानातिअतःस्थित्वापिनजानातितस्मा
यमर्थः॥नुनजडश्चेत्प्राणः कथंनउंशरीरंचेष्टयतितेजसोपिनउंचेष्टयन्लोकेदृश्यते
कुतः॥अंडमारुतोगृहाछादनपर्णंशारबादृक्षान्॥अन्यत्रपातयति॥अतोजडस्याप्ययमे
वस्वभावः॥नैतत्सवतात्मानवतिप्राणस्यस्वचेष्टानस्वतंत्रात्॥कर्माधीनैवकथंदृछंजायतस्थि
तिनिमित्तंकर्मेछूतंनवतिनदुपक्षयेसवार्णिकरणानिगृह्यबुधुपाधिसंकरपर्कजनितविज्ञा
नेनसस्वप्नंसुषुप्तिंवागछतिएवंस्थानत्रयमनुवर्त्तेगछतिकर्मनिमित्तंचेदंगमनागमनंप्राणो
पितत्कर्मवशादेवशरीरंपरिपालयन्॥कस्मिंश्चिप्राणापानव्यानोदानाःपंचवायवःहृदिप्राणोगुदे
पानःसमानोनाभिसंस्थितःउदानःकंठदेशेव्यानःसर्वशरीरगः॥केचित्तुनागकूर्मकृकलदेव ७

दत्तधनंजयाः॥अस्मात्पिंडाख्यानादिव्यापारचेष्टांकर्त्तुंनसमर्थाः॥अतोजडाएवप्राणादयः॥नागउद्गा
रः॥कूर्मोनिमेषोन्मेषकरः॥कृकउः क्षुत्करः॥देवदत्तोजृंभणकरः॥धनंजयःपोषणकरः॥एतत्प्राणम
यकोशोभवति॥अस्मात्पिंडाख्यादेश्चेष्टांकर्त्तुंनसमर्थोतोजडाएवप्राणादयः॥एवंइंद्रियसमू
हात्मकंलिंगशरीरंत्वंनभवसिइतिसिध्यम्॥अथभूतभौतिकंभगवन्मानसिस्वप्नेपशूपतिश्रृणो
ति॥अहंसंकल्पवान्विकल्पवान्दृसनुभवाच्चमनसिव्ययेनपशूपतिनश्रृणोति॥अतोमन
एवाहंत्वंनभवसितत्कथमित्थंतदानींमेमनोऽन्यत्रगतंइदानींस्थिरीभूतंउभयवृत्तियो
वेतितन्मनोनभवतिमनसःसकाशात्त्वंदृष्टाभिन्नएवअपिचतन्मनःसाबुधिरित्युच्यतेनेत्रति
सृणंविजृंभणेऽयुगपद्भावनीयंतयोरेकस्मिन्नुत्पत्तिःमनउत्पत्तिमत्त्वेविनाशवच्चसुषु
प्तावादितियेवानुभवः॥अत्रश्रुतिरपि॥आत्मनोमनोजातमितितत्रैवलीयतेइति॥अतोम
नस्त्वंनभवसीतिसिध्यंएवमिंद्रियसमूहात्मकंसप्तदशकलिंगशरीरंत्वंनभवसिइतिसिध्यम्
॥भगवन्मयनेतस्मिंलिंगशरीरेमहंनभवामि॥अनेनहीनेनममकोजाभोनविष्यति॥अरेसावे

धीनमसि॰ शृणु यदलिंगशरीरं त्वंनभवसि इतरागमनागमनेस्वर्गनरकादिभोगा अपितवन
सेतिएवयथाज्ञानुसिमेपंगुरिवृक्षास्त्रमाह॥ अरोहतिक्षापिनधान्यबीजंदग्धंतथाज्ञानमया
नजेन तत्कार्यकर्मगुणलिंगदेहंदग्धेसमस्तेनपुनर्भवोस्ति अपिवाथोलिंगशरीरनाशेग
मनागमनेतवनस्तएवअपिचआरब्धफलभोगोपितवनास्तेवभोनगवन्तत्कथमित्थं
देहोभोगायतनंविषयनातानिभोग्यानिइंद्रियाणिभोगसाधनानिमनोबुधिर्भोक्ताएवभोक्ता
भोगायतनंभोग्यानिभोगसाधनानिएतत्सर्वंत्वंनभवसितस्मादारब्धकर्मफलभोगस्त
वनास्तेवभोनगवन्नायत्वन्नेरुखदुःखमनुभवन्कथंकरवदुःखंममनास्तितच्छृणु
अरेनारीरगतचक्षुःश्रोत्रादरवेदनादयःकृपुत्रवस्थामापन्नस्यबुधिरहितस्यतवप्रतीन
यंतेअतस्तेतवधर्मानभवंतिक्षेत्रस्यैवत्वंयथात्मानिमन्यसेमूढःयथाजलस्थंदृश्य
तःशास्त्रमाहवैसनारीरस्यसतःप्रियाप्रिययोरपहतिरस्तिअशरीरंवावसंतंप्रियाप्रि न
याप्रियेस्पृशतइतिश्रुतिःनागवाचकामःसंकल्पोविचिकित्साश्रधाःश्रधाधृतिरधृतिर्ह्रीधी
भीरित्येतत्सर्वंमनएवअत्रभगवद्यंनरुणद्वेषःसुखंदुःखंसंघातश्चेतनाधृतिः एतत्स

र्वंसमासेनसविकारमुदाहृतम्स्मृतिरविरागेच्छासुखदुःखादिसंज्ञाबुधौप्रवर्त्तते सुषुप्तौना
स्तितज्ञानात्तस्मात्तबुध्येस्वनात्मनःअंतःकरणधर्मइत्यर्थः इतिश्रुतिस्मृतियुक्तःस्वानुभवा
लिंगशरीरमहंनभवामिइतियदाज्ञातंज्ञातस्तदानानायोनिभ्रमणक्लेशाःनवगुणरहितोनव
सिस्वामिन्तेनवगुणाःकेतान्शृणुबुधिरागश्रयत्नद्वेषसंस्कारधर्माधर्मसुखदुःखमिति
नोभगवन्अंतःकरणेसबाह्यकरणेष्वपिअहमनुसंधातादेहोहंनभवामिइंद्रियाणिपहंन
भवामिप्राणोहंनभवामिमनोबुधिरहंकारोनभवामितएतत्सर्वस्यानुसंधातामामहंनजाना
मीतिभ्रमश्चित्तंअतःकोहंदेहीतिनिःसंदेहंज्ञातिनिरासंकुरुममेतिविज्ञापितःसन्गुरुरुप
दिशतितत्कथमित्थंकिंनाज्ञानामीतितवकारणशरीरमव्याकृतमज्ञानंसंज्ञिकमस्तितत्कथ
मित्थंइदंसर्वंदृश्यंपृथक्पृथक्रूपंत्वंज्ञानासिआत्मानमेवंनज्ञानासितिवदसिएतदेवतवात्मा
ज्ञानंहमेवकारणशरीरंअस्माअपस्त्वमेवतत्कथमित्थंत्वदन्यःकोपिनजानातिइतित्वमे
ववदसिमामहंनजानामीतिअतस्तत्स्याज्ञानस्यत्वमेवाश्रयःअज्ञानभ्रमंचत्वंसम्यक्वेत्सिअ

तस्त्वंजीवोनभवसीतिवेद्यवेत्तत्वात् अतस्त्वंज्ञानंतस्याज्ञानस्याश्रयः किंज्ञानंतज्ज्ञानमपित्वमे
९ वस्वयिस्थितमज्ञानंयतोज्ञानासि अतस्तस्मेवपृथक्साक्षीतवरूपमानंत्वंनभवसिस्थूलस्
क्ष्मशरीरवत् अतः कारणशरीरशक्तिस्त्वंएव आश्रयविज्ञानज्ञानमात्रसाक्षिस्वरूपस्त्वं
एवमांकोहमितिवदसि अनवच्छिन्नाखंडदंडायमानज्ञानस्वरूपोभवान् कोहमितिवदसि
तन्निःसंशयः अहंइंद्रियाणिस्वात्मानंस्वस्ववृत्तिंचनजानातिपरस्परमपिनजानंति अतो
जडानि त्वंतुइंद्रियाणिइंद्रियवृत्तिंचसदाजानासिमनः स्वात्मानंनजानातिपरस्परंबुध्यादिका
पारंकर्तुंनसमर्थं अतोजडं त्वंतुमनोबुध्यादिनिसदाजानासि अतस्तवस्वरूपंज्ञानमेवयथा
रहोःशिरःशिरएवराहुःतथाज्ञानमेवत्वंतथाचश्रुतिःयेनवापश्यतियेनवाशृणोतियेनवागं
धानाजिघ्रतियेनवावाचंव्याकरोतियेनवास्वादुचास्वादुचविजानातितद्विज्ञानंब्रह्मयोवेत्ति
विश्वंनचतस्यास्तिवेत्तातमाहुरग्र्यंपुरुषंपुराणंतस्माभासासर्वमिदंविभातिस्मृतिः इंद्रियाणि
पराण्याहुरिंद्रियेभ्यःपरंमनः मनसस्तुपराबुद्धिर्योबुद्धेःपरतस्तुसःज्ञानमात्रस्त्वंइतिभा

वः अथविधिमुखेनप्रतिबोधयतियतोदृष्टीस्वरूपस्त्वं अतस्तवाज्ञानंनास्तियथासूर्येतमः
अतस्तस्याज्ञानस्यनिवर्त्तकंज्ञानमपितवनास्तिज्ञानस्वरूपत्वात्यथादीपस्यान्यदीपेक्षा
नास्तेवघटकत्वस्वरूपत्वात्तस्मादज्ञानज्ञानोद्भवौबंधमोक्षावपितवनस्तः अतोनित्यमुक्त
एवत्वंयतः शास्त्रमाह अनात्मन्यात्माधीर्बंधस्तन्नाशोमोक्षउच्यते बंधमोक्षौनविद्येतेनित्य
मुक्तस्यचात्मनः अतस्त्वंचिद्रूपःसद्रूपत्वंपदर्शयतिचक्षुरादीनिकरणान्यादित्याद्यनुगृहीं
तानिस्वस्वविषयेषुप्रवर्त्तंतेतत्रबुद्धिःकरणव्यापारमनुभवतित्वंतुचैतन्यंजडितउभया
त्मकोदृष्टादृश्याकारंविपरिणमतेतज्ज्ञानंकरणंभवतितस्यसाक्षीत्वंचैतन्योज्ञायसंस्कारघस
यवासनावासितबुद्धिःपुष्पपुटिकावत्त्वंचैतन्योज्वलितउभयात्मकोदृष्टादृश्याकारंवि
परिणमतेतत्स्वप्नंभवतिस्मृतिरपि अर्थाभावेयदाज्ञानंप्रसरमिवदृश्यतेगंधर्वनगरा
कारंस्वप्नंतदुपजक्षयेत् यथाचित्रपटवत्तस्मादृथक्भूतःसाक्षीत्वमेवज्ञायत्वंजाग्रावस्था
सर्वसंस्कारैःसद्बुद्धिरात्मभूताःविद्यायांजीनासाविद्यासंस्कारमात्रावैमिष्टात्वयिवि

अमेतिनिर्विकल्पानुभवोनूत्वातिष्ठतिरयंस्वप्नुस्वस्थातथाचश्रुतिः नकंचनकामंकामयते
नकंचनस्वप्नंपश्यतिस्वरूपमेवेतियोवेत्तितस्यसत्वंसाक्षिस्वरूपंएवमवस्थात्रयभावाभा
वसाक्षीअनुस्यूतएवष्टथक्नूतचैतन्यंत्वंअतःकालत्रयस्थायीसर्वदाभावरूपमित्यर्थः
अन्यस्मैसतामसतांस्वयंनानास्तिस्वसत्तास्वतएवब्रह्माण्मस्वसत्ताज्ञानाश्रयंविनानसंभव
तियतःअतःस्वसत्तानुभवसिध्दंतवस्वरूपमानंदरूपतांदर्शयतिस्वविषयेषुव्यावृतानी
न्द्रियाणितेषुश्रोत्राणित्वयिस्वरूपेविश्रम्यंतितेनस्वरूपंस्वस्वरूपात्उत्थितानिस्व
आपारेसमर्थानिभवंतीत्यर्थः यथापुटस्फुगंधवत्अतस्तवस्वरूपमानंदरूपंअद्वितीयंप्र
दर्शयतिआब्रह्मादिपिपीलिकांतमनुस्यूतंअंतर्यामीसाक्षीएकएअतस्तवस्वरूपंअद्विती
यंतथाचश्रुतिः एकोदेवःसर्वभूतेषुगूढःसर्वव्यापीसर्वभूतांतरात्मा कर्माध्यक्षःसर्वभू
ताधिवासःसाक्षीचेताकेवलोनिर्गुणश्चेतिनन्वसाक्षीसप्रपंचसद्वितीयःकिंनभवतिश्रुण्व
मृद्विकारेषुमृदिवस्वर्णविकारेषुस्वर्णमिवतंतुकार्येषुतंतुरिवच्चिद्विवर्त्तेश्चिदेवर
ज्जुसर्पवत्शुक्तिकारजतवत्यतस्त्वमद्वितीयः अथवात्वंदर्शयतिविजातीयसजातीय

स्वगतभेदरहितत्वात्एकरसोखंडस्तंसैंधवधनवत्अचलत्वंदर्शयतिअन्यस्मुरद्रहितत्वा
त्अचलोजत्वंदर्शयतिअनादिस्वाकारणरहित्वात्स्वयंभूःअक्रियत्वंदर्शयतियथान्त्रा
मकसन्निधिसत्तामात्रेणजडमयंजोहंचेष्टतेतथाहंकारममकारेछाप्रयत्नरहितस्यसच्चि
दानंदस्वरूपस्यतवसत्तासन्निधिमात्रेणदेहेंद्रियाणिमनोबुध्दिसकाशात्सदृशक्रियाउप
पद्यंतेअतस्तवस्वरूपमक्रियंतथाचात्मचैतन्यमाश्रित्यदेहेंद्रियमनोधियः स्वकीयार्थे
प्रवर्त्तंतेसूर्यालोकेजनाइवअत्रभगवानाहशरीरवाङ्मनोभिर्यत्कर्मप्रारभतेनरः
न्याय्यंवाविपरीतंवापंचैतेतस्यहेतवः सच्चिदानंदमक्रियस्वरूपंतवसतस्वभावः यथामेरु
प्रभावत्सवितुःप्रकाशवत्अथकूटस्थस्वरूपंदर्शयतिकूटस्थमविकारिकूटवत्तिष्ठ
तीतिकूटस्थः अतस्त्वंकूटस्थः अनंततांदर्शयतिब्रह्मादिपृथिवीपर्यंतंसर्वंतत्वे
षुपूर्वंव्यापकंचैतन्यंयथाघटोत्पत्तेःपूर्वंव्यापकंनभः अतस्त्वमनंतः स्वरूपस्वप्रकाशत्वं
प्रदर्शयतितवरूपमानमिदंसर्वंत्वंनभवसिइतितेवैवानुभवःसच्चिदानंदस्वरूपस्त्वंभ
वसितवैवस्वसंवेद्यं अतस्त्वंस्वयंज्योतिःस्वरूपः अस्तित्वंप्रदर्शयतिदृष्ट्वाहंदृष्ट्वात्वाघ्र

स्वगात्मेहचोच्यैतेतत्त्वंब्रह्मपरंरूपंगीयतेबहुधाश्रुतिभिः अतस्त्वंब्रह्मविश्वानंदाद्वितीयमखंडमद्यजमनामक्रियंकूटस्थमनंतस्वरूपंस्वप्रकाशंब्रह्मएतैर्हरिशानिर्विशेषणैर्विशेषितंयत्परंब्रह्मतदेवाहमितिप्रतिपद्यतेयथानीजमहल्कगंधोत्पजवरात्माएवं नित्यशुद्धबुधमुक्तसुतस्वभावदृग्त्वंसतितवैवानुभवोजातः अत्रश्रुतिस्तवप्रमाणं आत्मानस्यनामधेयानि॥आत्मावाइदमेकएवाग्रआसीत्॥तस्यैक्षततदेवानुप्राविशत्॥ अंतःप्रविष्टश्शास्तजनानाम्॥अनंतरमबाह्यंसबाह्यमंतरोहरिः॥अशरीरंशरीरेषु॥ज्ञात्वादेवंसर्वपाशैरपहानिः॥अत्रायंपुरुषःस्वयंज्योतिर्भवति॥योयमविनाशीपुरुषः॥ विज्ञानमानंदंब्रह्म॥प्रज्ञाप्रतिष्ठा॥प्रज्ञानंब्रह्म॥सत्संतानमनंतंब्रह्म॥एकमेवाद्वितीयं ब्रह्म॥अयमात्माब्रह्म॥स्मृतिश्चसेत्रेतंवापिमांविधिसर्वक्षेत्रेषुभारत॥नवद्वारेपुरेदेही॥अनादित्वान्निर्गुणत्वात्॥समंसर्वेषुभूतेषु॥उत्तमःपुरुषस्त्वन्यः॥नजायतेम्रियते यावाकदाचित्॥नादत्तेकस्यचित्पापं॥अविनक्तंचभूतेषुविनक्तमिवचस्थितम्॥विद्याविनयसंपन्ने॥वासुदेवः सर्वमिति॥उपद्रष्टानुमंताचासर्वेंद्रियगुणाभासं॥आत्मेवदेवताः

सर्वाः॥एतैरन्यैश्चविशेषणैर्विशेषितंपरंब्रह्मत्वमसितत्त्वमसिइतिस्वानुभवोब्रह्माहम स्मीतिश्रुतिस्मृतीरुद्दित्वाश्रीगुरोरात्तयाएवंवेदवाक्यतःगुरुतःस्वतश्चिप्रकारेणअ हंब्रह्मास्मीतिज्ञात्वासमुक्तइतितथाचश्रुतिः वेदाहमेतंपुरुषंमहांतमादित्यवर्णंत मसःपरस्तात्॥तमेवविदित्वातिमृत्युमेतिनान्यःपंथाविद्यतेयनायतत्राहान्यथाज्ञा त्वगर्तेषुलुंठतांभ्रमतामिहभवताहतमज्ञानंकल्पैरप्यनिवर्त्तते॥यावदज्ञानभावःस्या त्तावद्वैतस्यभावना नेदभावाद्भीरुदेतिसर्वस्मिन्नेकतांजयः॥ज्ञानंनस्त्रिंचवैराग्यंचेत देवनसंशयः ज्ञात्वैवंसहजंविवेकेनैवनान्यतः॥तस्माच्छ्रवणांतरंनास्तिअत्रभग वद्भजनमद्यएवंवेत्तिपुरुषंप्रकृतिंचगुणैःसह सर्वथावर्त्तमानोपिनसभूयोभिजाय ते॥बहूनांजन्मनामंतेज्ञानवान्मांप्रपद्यते वासुदेवः सर्वमितिसमहात्मासुदुर्लभः॥ तस्माच्छ्रवणमहंब्रह्मवासुदेवाख्यमद्वयम् ज्ञातव्यमेतद्वेदांतनिष्पमेवस्थितंमातःपरंवेसं हितंचकिंचित् एकएवात्मापरंब्रह्मसंसारधर्मविमुक्तस्त्वमितिसिद्धम् एवंत्वमनयं प्राप्तोसिसंसारदुःखान्मुक्तोभवसिएतत्सर्वंविमृश्यथेच्छसितथाकुरु॥अतस्त्वंवेदकिं

द्धत्वात् सर्वाणिकर्माणीतिविशेषणात्तथावर्त्तमानजन्मारब्धकर्मणिनक्षीयंतेफलदानायफले
प्रवृत्तान्येवमतएवज्ञानेतथाभारब्धफलानामपिकर्मणांक्षयोनयुक्तइतितदसत्तेषांमुक्तेषुवत्
प्रवृत्तफलत्वात्यथाशरवेगस्यवेधायमुक्तैर्धनुर्भोगस्यवेधोत्तरकालमप्यारब्धवेगक्षयात्
पतनेनैवनिवर्त्ततेएवंशरीरारंभकंकर्मशरीरस्थितिप्रयोजनेनिवृत्तेपि आसंस्कारवेगवशात्
र्ववत्वर्त्ततेएवकिंबहुनायंदेहोयात्रायैमात्रार्थमिष्टानिष्टापरेच्छाप्राप्तानि आरोपितसुखदुः
खलक्षणान्यारब्धफलान्यनुभवन्नंतःकरणज्ञानादीनामवभासकरःसन्तिष्ठतेवप्रारब्धकर्म
क्षयात् जीवन्मुक्तानांपुनर्जन्माभावःतथाचश्रुत्यैवनपेक्षत्वरमार्थबुद्धिःकार्यक्षमंनंक्षतिचाप
रोक्षात् प्रारब्धनाशात्मतिज्ञासनाशएवंकमान्नक्षतिचात्ममायाकर्मलोमायामूलत्वात्माया
नाशेसर्वकर्मभस्मसाद्भवेत्तिनुज्ञानोत्तरकालेस्वेच्छयाकृतानांकर्मणांशरीरांतरेणापिभोगो न
वर्त्तितिचेत्तन्नतत्रकर्मफलोपचयेकर्त्तृत्वाभिमानोनास्तेव संगोनहिसन्नतेएतेरुदाहृत्य आ
त्मन्यारोप्यंतेसेत्रधर्मिस्वरूपंचेष्टतेस्वप्ना प्रकृतेर्ज्ञानेपि भायतीजीवायतीवेतिहिश्रुतेः
गुणागुणेषुवर्त्ततेरसनुसंधानेनशरीरयात्रास्थितिर्नप्रसिध्येत्तथाचगतसंगस्यमुक्तस्यज्ञाना

र्मविभागंशृणुतदधिगमेउत्तरपूर्वाघयोरश्लेषविनाशौतस्यपुत्रादयउपयन्ति॥ सहृदः साधुकृत्यां द्विषंतः पापकृत्यामतस्यप्राणाउत्क्रामंतस्त्रयएवसमविलीयंतेकिंचप्रारब्धंनिश्चयाभुंक्तेशोषंज्ञानेन दग्धतेशरीरंत्वितरकर्मतद्धिषविषयवादिनोरनारब्धंहिज्ञानेननिर्वीर्यंक्रियतेअस्तिचास्यजीवन्मुक्तस्यप्रारब्धभोगार्थंशरीरधारणेकोदोषः यथाउक्तवातरंहोरगवत्अविद्याकार्यदेहदृश्यमस्तितत्किंकरिष्यतिस्वामिन्कारणेनाशेकार्यमस्तितंतुनाशेपटोस्तिइतिकुत्रदृष्टंकेनाचार्येणोक्तंउच्यतेकारणेनाशेकार्यमस्तिजोकेदृष्टंतेरज्जुरिवसर्पःयथारज्जुस्वरूपेज्ञातेसर्पज्ञाननिवर्त्ततेतथापिभयजननिवर्त्तकंनादिकंवर्त्ततेतथाचश्रुतिः यथाहिन्यग्रोधबीजेवटवृक्षस्तस्मिन्नाशितेवृक्षोनास्तीतिवदंतीरेस्थितेपतितेवासमुक्तोदग्धपटवत्यतश्रुतिरपिसदेवसुक्तइतिब्रूतेवसन्ब्रह्माप्येतिविमुक्तश्चविमुच्यतेब्रह्मावतस्त्वंनित्यमुक्तएवइदानीमपियथास्वप्नदृष्टेस्वप्नगतभयेनैवप्रबुध्यस्वप्नव्यवहारेसर्वस्मिन्मिथ्याभूतेनिरस्तेसतिसत्यस्वरूपंस्वयमेवावशिष्यतेतथैवजीवन्मूजसंसारमहास्वप्नव्यवहारेसर्वस्मिन्मिथ्याभूतेनिरस्तेसस्वरूपंस्वयमेवावशिष्यतेननुप्रारब्धकर्मक्षयात्तन्नारीरनाशः नारीरनाशात्पुनर्जन्माभावः स

विशेषरहितंशून्यमेवज्ञातंतर्हिनैवायंमिदमुच्यतेकिंचप्रमाणविषयत्वान्नास्तिब्रह्मेतिप्रसज्यतेततश्चासदेवप्रशस्तंससस्वरूपंस्वयमेवावशिष्यतेतत्किमर्थमंगीकरणीयंतदसत्तत्कुतोनिर्मुक्तापिस्वंसर्पःस्वस्वरूपंनमुंचतिनास्त्यत्रेतियोहेतुमितिवक्तुंनसज्जतेकिंचयथाचंद्रोहृमायास्यामजिंगत्वान्नदृश्यतेतथात्मज्ञानयोगेनभासतेस्फुटतरंकिंचामावास्यायांयथाचंद्रोदृश्यतेनार्कयोगतःदृश्यस्यात्तथादृश्यव्यवहारेनदृश्यतेअथातआदेशोनेतिनेतिअस्थूलमनण्वह्रस्वमितिश्रुतेःयतोवाचोनिवर्त्तंतेअप्राप्यमनसासहयद्वाचानभ्युदितमित्यादिनिषेधस्यसिद्धिर्नास्तिसर्वस्यनिषेधस्यसावधिकत्वात्अतएवससस्वरूपंअवशिष्यतेयन्निषेधद्वारासदुक्तंसर्वप्रपंचस्यनत्वात्मनःयदात्मनःअसदुक्तंभवतितदावंध्यापुत्रेणकार्यंकथंनिर्वहतिअतएवसदेवप्रमाणमात्मनःसंपत्तिःसज्ञावेश्रुतिःप्रमाणंसदेवसोम्येदमग्रआसीत्ससंज्ञानमनंतंब्रह्मस्मृतिरपिअविनाशितुतद्विद्धियेनसर्वमिदंततमित्यादिकिंचब्रह्मसज्ञावेप्रमाणापेक्षानास्तिस्वतःप्रमाणंब्रह्मनायदाद्यवस्थात्रयेषुप्रमातृत्वाभिचारात्कूटस्थनित्यतासिद्धिःकथंनुसोअभिचरेदितिचेन्नतत्रापिप्रमेयत्वमेवनिवारयंतिसर्वेजोकाःकथंनाहमत्रकथंनोदितिदृश्यत्वाभावानिति

नप्रमातत्वंसिध्यस्यद्विवक्तनः परिस्थितिंप्रतिप्रमाणापेक्षानत्वात्मनः आत्मनश्चेत्प्रमाणापेक्षा सिद्धिः कस्यप्रमातत्वंस्यात्यस्यप्रमातत्वंसएवात्मेतिनिश्चीयतेअतएवस्वतःसिद्धएवात्मानप्रमा णापेक्षायदिदंदृश्यजातंतदविद्ययाकृतत्वात्मतीतिमात्रंकूटस्थतानिसिद्धत्वादात्मसत्तासामा न्यमनुस्यूतंवर्त्ततएवनाभावोविद्यतेसतः अतःसत्स्फूर्जकार्यं असत्स्फूर्तेकारणंसैतन्यंवैविहि वर्त्तरूपेणब्रह्मैवभातितथाचविस्तारःसर्वभूतस्थंविश्वमेविश्वमिदंजगत् दृष्टमात्मवत्तस्मा दभेदेनविचक्षणैः यस्माद्ज्ञानादृतेनास्त्यर्थसत्तातस्माद्ज्ञानमेवसत्यंनतुज्ञानंतुकथमेकंबहु धाकारंतच्छून्यं अनिर्वाच्यामहतीमायाजक्षणान्निर्यथावनानाभावंजनयतितथाचश्रु तिः इंद्रोमायाभिःपुरुरूपईयतेनतुद्वावेतौब्रह्मणोरूपमित्युक्त्वाद्वास्तवंद्वैतंनवतुनैवं अवि द्यायाकृतत्वाद्वैतमिवनतुवास्तवंतथाचयत्रहिद्वैतमिवभवतितदितरइतरंपश्यतीत्यादि यत्रत्वस्यसर्वमात्मैवाभूत्तत्केनकंपश्येत्तयेदंसर्वंविजानातितंकेनविजानीयात्नान्योतोस्ति दृष्टान्योतोस्तिश्रोतान्योतोस्तिविज्ञाताययंसर्वमात्माविज्ञातारमरेकेनकंविजानीयादिति एतत्सर्वमखिलमात्मैवअतस्तद्रूपंकेवलंनित्यशुद्धबुद्धमुक्तस्वभावंप्रसक्तचैतन्यमेवात्मत्वंइतिवे दांतविद्वद्गुरुभवः श्रुतिगुरुप्रसादेनजायमानाब्रह्मापरोक्षवृत्तिःसाधनेनप्रबुधःसन्निमि

त्तेअभवेयंस्वस्वरूपंस्वयमेववक्ष्यिष्यतेएवंमायानिद्रायाःप्रबुधःसन्जीवन्मुक्तःप्रारब्ध कर्मजनितफलानांबाधितत्वेकश्चनुगृह्णवपूर्ववत्स्थितिष्यतिशास्त्रमपिनातात्पर्यसर्पेत्यंत यथाकंपंनमुंचतिविध्वस्ताखिलमोहोहिमोहकार्यंतथात्मवित् अस्मज्जीवन्मुक्तस्यदेह धारणंजोकस्योपकारार्थमितिश्रुतिरपिअन्नानाच्छादनेस्वशरीरंनोपभोगायजाकस्योप कारार्थायचपरिगृह्येत्नोभगवन्जोकस्योपकारःकिंउपकारस्त्रिविधश्चेतितत्कथमिच्छं दर्शनंजननंसंभाषणंचेतिदर्शनेनपापक्षयोभवतिजननेनश्रेयस्तरोत्तरवृद्धिर्भवति संभाषणेनमोक्षोभवतिएवंनित्यशुद्धबुद्धमुक्तसत्यस्वभावस्वरूपोहंएवंविबोधोबोधः आचार्यप्रसादाद्ज्ञानात्मबुधःसंसारविनिर्मुक्तोभवतिश्रुतिरपिआचार्यवान्पुरु षोवेदआचार्याह्येवविद्याविदितातरतिशोकमात्मवित्भिद्यतेहृदयग्रंथिश्छिद्यंते सर्वसंशायाःक्षीयंतेचास्यकर्माणितस्मिन्दृष्टेपरावरेज्ञानाग्निःसर्वकर्माणिभस्मसा त्कुरुतेतथा॥ ब्रह्मविद्ब्रह्मैवभवतिइदानीमन्यविद्योपासनेदोषमाह किंचअन्यविद्याः क्रियाजपदिनांतिकाजांतरेअनिष्फलतांदर्शयतिश्रुतिरपिसर्वविद्याक्रियापरायदि

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June, 2017

ASIATIC SOCIETY LIBRARY OF THE BOMBAY BRANCH OF THE ASIATIC SOCIETY